עין משפט נר מצוה

ז א מיי' פ"ז מהל' עומלת צרעת הל"ה וס"ו מהל' יבום הלכה י:

[וש' פוס' כתובות נא ד"ה ממקום ופוס' קדושין מז: ד"ה והא ופוס' סוטה מ. ד"ה תנא ופוס' ניעין נ: ד"ה אין ופוס' ב"ק לה. ד"ה ממקום ומוד סס: ד"ה שלשה ופוס' מנחות יח: ד"ה מניין]

למעוטי דרב ודרב אסי. ול"ת לימעט תרוייהו ממגינא דרישא דכיון דתקן ט"ו כשים ליכא למימר שייר וממעטי כולהו מדלא קתני להו כדאמר בפ"ק דקדושין (דף מז:) וכ"מ תנא ושייר והא תרבעה קתני *וי"ל דהכא לא מצי למיתנינהו כדמסיק לפי שאינן בצרת צרה ולכך לא קתני להו אלא מייתורא דמתני' וטעמא דרב אסי ודפליג עליה אפרש לקמן (לא) בע"ה:

לפי שאינן בצרת צרה. ול"ת דמסכתא לה צרת צרה לענין בועל שנשאת לאחיו(ג) ולו אשה אחרת ומת בלא בנים דפטורה צרתה מן הבועל דלענין בועל נמי טומאה בה כמו לענין בעל ואם הלכה הצרה ונשאה לאחיו השני ולו אשה אחרת ומת כשם שהיא פטורה *כך צרתה פטורה וי"ל דלגבי בעל לא שייך מידי. וי"ל דלצרתך יתור מיינה למעוטינהו דהי' לאו הכי הוה אמינא דכמה מתני' סגיאה טוטיה דרב וכב אסי והא דלא תני לה לפי שאין שום לכנסו דמתני' לפי שאינן בצרת צרה כדאמרינן לקמן להכי אצטריך יתור דמתני' לאמעטינן ט"ו דמתני' פוטרות צרותיהן אבל דרב ודרב אסי לא תני מנייהו לעמעוטי צרת ממאנת. דטעם דרב אסי ונשאת לאחיו ועמדה בזקה ואת אמר דאמרינן לקמן דאחותה ואמתן (לקמן) וכולן שאינו צרותיהן פוטרות הם מייתי דמילתא כבעל דלגבי מלתא דלא הוה אשה אחיו אבל הכא דאיתי דמילתא כיבם. וא"ת אמאי לא קאמר למעוטי דמגולל דקאמר לקמן צרת ממאנת אחות כמו שהזכיר רב וכב אסי. וי"ל דמצי"ל לא אשכיר הכא אמגולל משום דאיכא לאימר דמגולל סבר לה שפיר מטעמא דמתני' דאינה אחות מאחות ממלינה ומיבום אלא ממלן אלא א) ואי נמי אמר ס"ל צרת ממאנת אחות מאחות לייבם אבל לאחין לא קאמר אבל לעיל קאמר שפיר למעוטי דרב ודרב אסי דכיון דאמר רב עוטמה כתיבא בה בערוות(כוי)[כרי]אחות ממלינה ומיבום וכן רב אסי דמעטא דאיילונית מוסיה הכהנה אבל אלו ל"ל תניב ליה עדוה ופטורה מן ממלינה ומן היבום וכן לרתה ולא אלי סבר דמתני' דמעטינן לרב. לבני הזכיר בכדיל לעיל למעוטי דרב ודרב אסי והכא לא קאמר למעוטי דמגולל.

דמגולל נמי מלי סבר כן דאינה פוטרת צרתה ממלינה ומיבום דממלן אלא דעטמא דמגולל לא הוי מקרא אלא משום צרת בתו ממאנת: ואמר רחמנא לא תקח אשה עליה. וקשה מאי חזית דהן דרשא דעליה דרשת לאיסורא ואמרת דאפילו במקום יבום אמר רחמנא לא תקח ותפוך אלא ומאינא דהאי עליה דאסר רחמנא גבי אחות אשה שרת ליה גבי יבמה דכתיב יבא עליה. ותי' ר"י משום דשקלא ומריא דהאי שמעתא דלקמן. דשם דלא תעשה. וקס"ד דלא מצוינן מילוק בין לא תעשה גרידא ובין לא תעשה שיש בו כרת דבתרוייהו אמרינן אחי עשה ודחי דלא תעשה גרידא לא תעשה דאיכא כרת אלא דלא תעשה שיש בו כרת אלא דלא תעשה גרידא מנלן דדחי דרשת הכתיב

נוסח אמנון דאין יבום עם ערוה מדכתיב "אלה" דלגא הפסוק ה"נו אומרת אותי עשה (ויקרא) לא תעשה (דברים) ניגוד בענין אשר לא תעשה ממש"ם ע"ד ח:

תוספות ישנים

3 כתובות לאמאת מקורות בענין ערות ובדומה בקיר ליבום ונטואין

תתת הכותבות אם הן מקורות:

1) לצרותיה
2) לברותיה
3) לברותיה
4) ואי דריות בנוסח לצרת אשת אבלן

למעוטי דרב ודרב אסי ול"ת לפה לי תני מנייהו דמעטינן מחד מניינא ממעטינן כלהו דכיון דתני מנייהו לא שייך מידי. וי"ל דלצרתך יתור מיינה למעוטינהו דהי' לאו הכי הוה אמינא דכמה מתני' סגיאה טוטיה דרב וכב אסי והא דלא תני לה לפי שאין שום לכנסו דמתני' לפי שאינן בצרת צרה כדאמרינן לקמן להכי אצטריך יתור דמתני' לאמעטינן ט"ו דמתני' פוטרות צרותיהן אבל דרב ודרב אסי לא תני מנייהו לעמעוטי צרת ממאנת. דטעם דרב אסי ונשאת לאחיו ועמדה בזקה ואת אמר דאמרינן לקמן דאחותה ואמתן (לקמן) וכולן שאינו צרותיהן פוטרות הם מייתי דמילתא כבעל דלגבי מלתא דלא הוה אשה אחיו אבל הכא דאיתי דמילתא כיבם. וא"ת אמאי לא קאמר למעוטי דמגולל דקאמר לקמן צרת ממאנת אחות כמו שהזכיר רב וכב אסי. וי"ל דמצי"ל לא אשכיר הכא אמגולל משום דאיכא לאימר דמגולל סבר לה שפיר מטעמא דמתני' דאינה אחות מאחות ממלינה ומיבום אלא ממלן אלא א) ואי נמי אמר ס"ל צרת ממאנת אחות מאחות לייבם אבל לאחין לא קאמר אבל לעיל קאמר שפיר למעוטי דרב ודרב אסי דכיון דאמר רב עוטמה כתיבא בה בערוות(כוי)[כרי]אחות ממלינה ומיבום וכן רב אסי דמעטא דאיילונית מוסיה הכהנה אבל אלו ל"ל תניב ליה עדוה ופטורה מן ממלינה ומן היבום וכן לרתה ולא אלי סבר דמתני' דמעטינן לרב. לבני הזכיר בכדיל לעיל למעוטי דרב ודרב אסי והכא לא קאמר למעוטי דמגולל.

דמגולל נמי מלי סבר כן דאינה פוטרת צרתה ממלינה ומיבום דממלן אלא דעטמא דמגולל לא הוי מקרא אלא משום צרת בתו ממאנת: ואמר רחמנא לא תקח אשה עליה. וקשה מאי חזית דהן דרשא דעליה דרשת לאיסורא ואמרת דאפילו במקום יבום אמר רחמנא לא תקח ותפוך אלא ומאינא דהאי עליה דאסר רחמנא גבי אחות אשה שרת ליה גבי יבמה דכתיב יבא עליה. ותי' ר"י משום דשקלא ומריא דהאי שמעתא דלקמן. דשם דלא תעשה. וקס"ד דלא מצוינן מילוק בין לא תעשה גרידא ובין לא תעשה שיש בו כרת דבתרוייהו אמרינן אחי עשה ודחי דלא תעשה גרידא לא תעשה דאיכא כרת אלא דלא תעשה שיש בו כרת אלא דלא תעשה גרידא מנלן דדחי דרשת הכתיב

דרב ודרב אסי. דאמר רב' גרת סוטה=אסורה שלם וזיבתה אשתו ולו אשה אחרת ומת בלא בנים שניהן פטורות ורב אסי אמר גרת אילונית=אסורה שלם היה בשוי אילונית ואשה אחרת ומת בלא בנים שניהן פטורות ותרוייהו בפירקין (דף יא.): **גרת ממאנת.** הרי שהיה תורה אור לאחיו יבומה קטנה ואשה אחרת ומת ומילאה הקטנה כיבם זה, היא וצרתה אסורה לו, ומתני' אמתני' דאמר ע"ב דאסורה עליה לא מיפטרה מחלילה דהך איסורא מדרבנן היא *כדאיתא בפירקין גזירה משום צרת בתו ממאנת: **מחזיר גרושתו.** אחיו שגירש אחת משני שניו והחזירה לאחר מיתת בעלה ומת בלא בנים *שניהן אסורות א) להתייבם ואשמועינן מיעוטא דמתני' דחלילה בעיה: **ליתנינהו.** לסוטה ואילונית בהדי הך דמתני' הואיל ופוטרות צרותיהן: **לפי שאינן בצרת צרה.** דכל הך דמתני' אינה כו' לפי שאינן בצרת צרה ומשום הכי לא מצי למיתנינהו דהכא לא הוה אלא אחות אשה ומת בלא בנים ונפלו לפני זה פטורה אף הנכרית מפני שהיא צרת צרתה של בתו אבל בסוטה ואילונית ליכא למיתני "הלכה צרתה ונשאת לאחיו השני" דהא על כל האחין היא אסורה ושהאיסור בא לה מכח קדושי בעלה הראשון וכולן שוין בהן: **מגה"מ.** דערוה וצרתה אלא צרתה לעולם פטורות: **עליה מה תלמוד לומר.** לכתוב "לגלות ערותה בחייה" ותשמע מני שבחיי אשתו נאסרת עליו אחותה, ולאחר מיתה מותרת: **שומע אני.** אפי' נפלה לפניו לייבום אחת מן הערויות תתייבם: **לגלור.** לרות הרבה משמע מדלא כתיב לגור: **ודונה צרת.** בפרשת ערוות (ויקרא יח) כתיב בתר כולהו "ונכרתו הנפשות העושות" וכל שזרעו כרת שגנתו חטאת כדילוף בפירקין (דף ס.): **ע"ז נשים.** תו ליכא ערוות בכרת חוץ משש ערוות של משכיבו שלין בהם לד יבום לעולם: **יכול שאני מרבה כו'.** שכשאות לאחיים שיהו לרותיהן אסורות ונשאת לזה: **שלין צרה אלא מאת.** הואיל ופסוקה הכתוב מזיקתו הרי היא עליו בתיסור אשת אח אם שים לה בנים שהיא בכרת דכתיב "ערות אשת אחיך" אבל בעלמא לא רמי' איסור אשת אח עליה ושריא ליה: **עונש מניין.** אם ייבם ערוה לו צרתה: **ה"א אחות אשה מייבמת.** מייבם: **מאי טעמא.** והלא בכרת קאי עליה: **דאמי עשה.** דייבום: **ודאי אח לא תעשה.** דמקרא יליפינן דאמי עשה ודחי ל"ת כדמפרש ואזיל: לא

[ע' גרת סוטה]

[נקמן יא. יב.]

גרת אילונית אלו לא מאנתני אחרות ל"ראנתנו אחרת

גרת אילונית אלו לא מאנתני אחרות ל"ראנתנו אחרת

אילונית

אשה

אשה

בגה יתומה קטנה

חולצת ולא אחרת

מאמנת בראיון

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה למעוטי וכו' אחרת נקמן. נ"ב כדי מ' ע"א בד"ה תני לפי וכו' איסור: (ב) ר"ח לפי וכו' שנשאת לאחיו אל טוטל ולו אשה אחרת וכו' נמי טוטמה כתיב בה: (ג) בא"ד וכא דפרין לקמן נ"ב בדף יא ועי"ש בתוס' בד"ה צרת סוטה: (ד) ר"ה עטמא וכו' וכיי קאמי' אפי' אם אמני לומר: לקמן יב.

הגהות הגר"א

[א] גמ' ואין לי אלא אחות אשה מיוחדת שהיא ערוה מנין ת"ל לגלות ולא לגור) אפ"ל לקמן יב ע"ב ד"ה בספר מיסר לרי"ת וכמהדורא כרמבן ר"ג לה ור"ם רש"י לקמן יב ע"ב ד"ה מעה"מ דלגלה צרתה פטורה. ומ"ש רש"י כאן לגור לרות הרבה כו' שנוסף דרב יהודה נקט. דלא כתוס' לעיל כ"ל סו"ס עד שמתקן בזה):

לקמן יג. — מענה טמ: ז) אחות אביו
ח) אחות אביו
ט) אחות אביו
י) אחות אחי אביו
יא) אחות אחיו אביו (טהרו לו בנים)

גליון הש"ס

גמ' לפי שאינה בצרת צרה. לקמן ד' יו"ד ע"ב: שם לא תעשה שיש בו כרת מי דמי. עיין תשובת רשב"ם חלק יו"ד סי' רלא: רש"י ד"ה צרת ממאנת וכו' כדאיתי בפירקין. דף יב ע"א וע"ב: שם ד"ה מחזיר גרושתו וכו' שניהן אסורות להתייבם. עי' לקמן דף יב ע"א וע"ב: תוס' ד"ה לפי כו' כך נראה פעורה. להליה איתא בירושלמי ר"פ יו"ד דמסכתין לדרשה מוסרת: (*) רבינו נקמן בלן ה: תיתים לו אלה לו - ואולי ליון מאיר יד ח:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה מחזיר גרושתו וכו' שניהן אסורות להתייבם. נ"ב עי' מדוסי רמב"ן ורשב"א ולקמן דף יא ע"ב וע"ש וכן יב ע"א וע"ש וכו':

א) כדאמרינן לקמן דאחותה ואמתן ומעיקרא נמי כי אמר יכול שאני מרבה אף מעשה שבוקשו כל הערויות זו (זו וכיון דמקשינן הכי שם ע"ז דשם כלם אסורות נקיש נמי ע"ז דשם מה אסור אלא במקום מצוה לגרותיהן אסורות ומעיקרא נמי כי אמר יכול שאני מרבה אף שם ערוות מותרות מה עשה שבוקשו כל הערויות זו (זו וכיון דמקשינן הכי שם ע"ז דשם כלם אסורות נקיש נמי ע"ז דשם מה אסור אלא במקום מצוה אף בכאן נמי שלא במקום מצוה ומעיקרא דסכי ע"ז אפילו שלא במקום מצוה לאסורות ולכבי אצטריך ליה לאמר שאין צרה אלא במקום מצוה אבל שלא במקום מצוה שם:

א) כדאמר דע"ל דמכי נמי ס"ל דאמות ממאמת כו'. ב) ע"ל כדי לאמעטינן דאפילו אלו הע"ז אינן אסורות כו'.